

סגן אלון. לוג'

„ירושלים העתיקה במצור ובקרב“ *

מאלפת של לחימה בשטח-בנוי, ובמקרה הנדון — בסבך מגובב של בנינים וסמטאות, עולם שלם בת-חום המצומצם של 300x250 מ'. אופייניים ללחימה זו היו פיצול הכוחות, קרבות בטוח-מגע, התקנת הבניינים הקיימים להגנה, אתורים בשימוש בנשק ובניצול המבנים, הכרעת „מערכת-זוטא“ ע"י לוחם יחיד אשר פעל בהעזה ובשיקול-דעת וכבש אשנב או חדר-מדרגות, כאן מובלטות התכונות בהן נשתבח לוחם-ה„הגנה“ של אותה תקופה ושהגן נחלת צה"ל כיום: דוגמה אישית, יזמה, כושר-אלתור ואמץ-לב. ממש לעינינו תוך-כדי פרק-זמן קצר, צומחים נערים רכים, המתלהבים מהזכות „להרביץ כדור“ — והריהם לוחמים עקשנים ונועזים.

ועוד צד בספר זה: — תגובותיו והתנהגותו של הפרט בלחימה, מתוך העדויות והתיאורים מסתמנת תמונתו של הלוחם כפרט: רמת-אימון נמוכה, כש-השלמה לאימון זה ניתנת תוך-כדי הלחימה; הרגשת חוסר-הברירה, המביאה לידי גילויי-גבורה מזה ולידי שויון-נפש מזה; אחות-לוחמים, והתקוה לתגבורת ולהחלצות מהמצור, התמרמרותו של הפרט — המרגיש עצמו מופקר, כביכול, לגורלו ע"י מפקדיו — המבצעת מבין השיטין, האשליה, שעם בוא התגבורת תפתרנה כל הבעיות; חוסר-ידיעה על המערכה הכללית, זו המתנהלת בכל המדינה ואף זו שכירושלים עצמה — כל אלה הנם אופייניים להלכי-הרחות, והם נראו כתוצאה הגיונית של המצב בעיר-העתיקה.

בעית הישוב-הישן בירושלים, אם כי אינה נושא עיקרי בספר זה, מוארת בו יפה, על גילויי הקרבה וגבורה של יהודים מגודלי פאות וזקן מזה — ועל

פרשת עמידתה ונפילתה של העיר-העתיקה לא מצאה עד כה את ביטויה המלא בספרות-המלחמה שלנו. סיבות אחדות לדבר, ראשית, נעשתה הלחימה בתנאים מיוחדים, אשר לא יחזרו: — דהיינו, „מצור בתוך מצור“, נתוני-שטח נדירים, שמעטים כמותם אף בשאר עריה העתיקות של הארץ. אפשרויות הפת לקחים לצרכי הלחימה של צה"ל כיום, הן איפוא מעטות. שנית, לוחמי העיר-העתיקה הלכו בשבי; ובחזרה, בתום מלחמת-העצמאות, חדלו מלהתקיים כיתדה — ולא היה „אבא“, אשר יציל מנככי השכחה פרשת-גבורה זו; ושלישית, ככלות-הכל ועל-אף הילת-הגבורה המגיעה ללוחמי העיר-העתיקה, הרי נכנעו — ואין זה מן הדברים הנעימים לחזור ולגרד בפצע זה.

על-כן תבורך יזמתו של „חד מחבריה“, אברהם לירון (אלטשולר), אשר השקיע עבודת נמלים בהחייאת פרשה זו, והעשיר בנכס יקר את מדף-הספרים שלנו — בתיאור חי ומלא של לחימת העיר-העתיקה. הספר שלפנינו אינו מתימר להיות מחקר הסטורי, בו יגותחו נתוני הכוחות והשטח, תכוננים ושיקולים של הצדדים המתמודדים, סיבות לכשלונות ולהצלחות, בעצם, לפנינו מכלול סיפורי חיילים נלחמים, החורזים בסיפוריהם אלה, חרוז-לחרוז, את המחרוזת כולה. החומר נופה היטב, והקריאה השוטפת בו מגוללת את תמונת הקרב מיום החלטת האומות-המאוחדות ועד כניעת שרידי הלוחמים בעיר-העתיקה. עובדה זו, שהספר עוסק בעיקרו בדרג הטקטי, ודאי שאין בה כדי לגרוע מערכו כחומר למחשבה ולימוד לאיש-הצבא. אדרבא, הקורא ימצא בו דוגמה

* „ירושלים העתיקה במצור ובקרב“ מאת א. לירון (אלט-שולר), הוצאת „מערכות“.

- רוח גלותית של כניעה והתרפסות מזה (והרי בסופו של-דבר אוירה זו תרמה לא-מעט לסוף המר).
- בסיכום, ניתן-להאמר כי ספר זה הגו ראי-נאמן של אחת מפרשות הגבורה במלחמת-העצמאות, המספרת בפשטות נוקבת ובכוח-ביטוי רב על קומץ לוחמי מים מנותק, המפרפר בין תקוה ליאוש, כשהוא נלחם את מלחמת-הקיום של הישוב היהודי בארץ.
- ★
- ישנן מפות ופירוטים אחדים, אשר אילו היו ניתנים אף הם בספר — היו עשויים לתרום לנוחיות הקריאה ולהבנת המתרחש, ואני תקוה שההוצאה תשקד על פרסומן במהדורות הבאות; והם:
- (1) מפה כללית של ירושלים, שתבליט את מקומה של העיר-העתיקה — וכן את שלבי התפתחות הקרבות בה, עד הכניעה; לא המרשמים שבתוך הספר, ולא תצלום-האוויר המטושטש — אין בהם כדי לתת את התמונה המלאה.
- (2) סיכום אבידותינו בעיר-העתיקה.
- (3) לוח-מקביל של אירועים בעיר-העתיקה, בירושלים בכללה וברחבי-הארץ; אין ספק שהתברר-נאות-משהו כזו תוכיח בעליל מה כבד היה הלחץ על פיקוד-המחוז בירושלים, ועל המטה-הכללי, באותם ימים הגורליים לקיום המדינה.
- (4) מצבת-הנשק, בירושלים ובעיר-העתיקה, שתב-היר את הבעיה מה היה חימושה של העיר-העתיקה, יחסית למצב החימוש בירושלים בכללו.
- (5) ולאחרונה: — המספר, כאיש העוסק בדרג הטקטי של המערכה, אינו עוסק בתיאורו בסוגית האויב; ובאם ניתן לסקור את עצמת הכוח הע-רבי המקומי בעיר-העתיקה, וכוח ה"לגיון", מבנם וחימושם בשלב הסופי — יהיה בכך משום תרומה חשובה להבהרת התמונה הכוללת.

